

Міністерство культури та інформаційної політики України
Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 6
від «19» жовтня 2020 р.

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАНДУРА»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти

Київ
2020

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Музичний інструмент бандура» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 29 с.

Укладачі:

О. С. Тронь – директор Криворізької міської школи мистецтв № 2, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Б. П. Ховзун – директор Львівської музичної школи № 6 імені Б-Ю. Янівського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Л. Г. Марич – заступник директора з навчальної роботи Маневицької районної школи мистецтв (Волинська область), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

О. Б. Ніколішина – викладач Львівської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату ім. С. Крушельницької, викладач Львівської музичної школи № 6 імені Б-Ю. Янівського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

М. Д. Митко – викладач Дитячої школи мистецтв № 5 імені І. О. Дунаєвського м. Харкова.

Рецензенти:

Л. К. Посікіра – завідувач кафедри народних інструментів, професор Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, народна артистка України;

Л. С. Мандзюк – доцент кафедри народних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, кандидат мистецтвознавства, доцент.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент бандура»	4
2. Форми організації освітнього процесу	5
3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень	6
4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання	7
5. Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури	21
ДОДАТОК	28

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент бандура**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р. № 352) містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на бандурі, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі бандури.

У типовій навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових навичок виконавського мистецтва бандуриста в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв, а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом).

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти загально-мистецького або початкового професійного спрямування за фахом.

Нормативний термін навчання за типовою навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають

навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому випадку навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що відображається в індивідуальному журналі учня.

Для учнів з особливими освітніми потребами тривалість опанування змісту навчання, передбаченого типовою навчальною програмою, визначається індивідуальним темпом набуття учнем/ученицею відповідних компетентностей.

Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на традиційних та поширених в Україні методиках гри на бандурі.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент бандура»**. У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

1. Мета, завдання, зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент бандура»

Типова навчальна програма орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на бандурі, співу в поєднанні із супроводом бандури, розвиток музично-естетичної культури, прищеплення інтересу до музичного виконавства та мистецтва, мотивації подальшого навчання гри на бандурі.

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни **«Музичний інструмент бандура»** у логічній послідовності та визначення нормативних результатів навчання, досягнення яких забезпечить учням можливість подальшого навчання гри на бандурі на наступному підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять з навчання гри на бандурі та співу в супроводі бандури.

Нормативний зміст типової навчальної програми складається зі змісту навчання, розподіленого за роками навчання та модулями, переліку компетентностей (*здатності виконувати певні завдання за допомогою*

сформованих знань, умінь, навичок, розуміння, ставлення), визначених у термінах результатів навчання, що має продемонструвати учень/учениця після засвоєння навчальної дисципліни.

2. Форми організації освітнього процесу

Освітній процес з навчальної дисципліни «Музичний інструмент бандура» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, який становить:

для першого та другого років навчання – **35** годин на рік (*1 год. занять на тиждень*);

для третього та четвертого років навчання – **70** годин на рік (*2 год. занять на тиждень*).

У разі збільшення, відповідно до освітньої програми закладу, кількості годин на вивчення цієї початкової дисципліни робоча навчальна програма має передбачати ширші за змістом та більш високі за рівнем складності, ніж описані в типовій навчальній програмі, нормативні результати навчання.

У разі наявності потреби в учня/учениці вивчення навчальних дисциплін варіативного складника, нормативний зміст типової навчальної програми може бути поєднаний зі змістом інших навчальних дисциплін, зокрема, *сольний спів, читання нот з листа, ансамбль* тощо. У такому випадку обсяг навчального часу збільшується завдяки обсягу навчальних дисциплін варіативного складника освітньої програми закладу за рішенням педагогічної ради.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці в типовій навчальній програмі передбачено резервний час на кожен рік навчання (до 6 годин). Резервні години (*години, не заповнені нормативним змістом навчання*) входять у загальну кількість навчальних годин, передбачених типовою навчальною програмою, не потребують окремого фінансування та на розсуд викладача можуть бути розподілені на:

– поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці;

– повторення/закріплення пройденого матеріалу;

– репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів;

- планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо);
- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Розподіл годин за модулями викладач визначає самостійно, враховуючи індивідуальну траєкторію розвитку кожного/кожної учня/учениці, та забезпечуючи водночас досягнення ними конкретних нормативних результатів навчання, визначених у типовій навчальній програмі. Конкретний розподіл годин за модулями фіксується викладачем у робочій навчальній програмі.

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент бандура**» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів.

З метою досягнення нормативних результатів навчання рекомендовано проводити не менше одного публічного (концертного) виступу кожного/кожної учня/учениці на рік (концерти класу, відділу (відділення), школи, виступи на мистецьких фестивалях та конкурсах). Строки проведення, періодичність та програми концертних виступів визначаються викладачем.

3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний контроль здійснюється:

- під час навчальних занять (поурочний контроль);
- за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Для забезпечення якості навчання технічний залік рекомендовано проводити на 3-4 роках навчання (протягом 11 та 15 навчальних модулів).

Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми, яка схвалюється методичним об'єднанням або відділом/відділенням.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання.

На 1 і 2 роках навчання захід підсумкового контролю з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент бандура**» є складовою комплексного іспиту, відповідно до типової освітньої програми, та передбачає узагальнення інформації щодо динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці за кожен навчальний рік.

На 3 році навчання підсумковий контроль здійснюється під час контрольного заходу, що передбачає перевірку навчальних досягнень з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент бандура**».

Підсумковий контроль після завершення 4 року навчання проводиться у формі іспиту з навчальної дисципліни «Музичний інструмент бандура», на якому здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою або робочою навчальною програмою.

4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання

Перший рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 1. <i>Донотний період навчання*.</i> <i>Знайомство з інструментом.</i> <i>Елементарні вокальні навички.</i></p> <p><i>Метр. Ритм.</i> <i>Темп.</i></p>	<p>Загальні відомості про бандуру. Будова бандури: основні характеристики та правила догляду за інструментом. Правила посадки та положення інструменту, постановки рук. Динамічні відтінки <i>f, p</i>. Звуковидобування – щипок (права рука) та удар (ліва рука). Гра окремих звуків та їх поєднань на слух.</p> <p>Темпи: швидкий, помірний, повільний. Метрична пульсація. Тривалості звуків.</p> <p>Елементарні співацькі навички: співацька постава, співацьке дихання, чистота інтонації, дикція. Правила охорони голосу.</p>	<p>8</p>	<p>Знає будову та основні характеристики інструмента, правила догляду за ним. Тримає бандуру в правильному положенні відносно корпусу (з допомогою викладача). Правильно ставить праву руку на струни. Володіє первинними ігровими рухами – щипок (права рука) і удар (ліва рука) окремо кожною рукою. Відтворює звуки окремо кожною рукою в межах однієї позиції чисто, рівно, чітко. Розуміє залежність гучності звука від активності пальців, відтворює на бандурі динамічні відтінки <i>f, p</i>. Відтворює на слух на бандурі почуті звуки та їхні поєднання, що виконані викладачем. Визначає темп (швидкий, помірний, повільний) у прослуханій музиці. Відтворює тривалості звуків рухами. Розуміє залежність характеру мелодії від темпу її виконання. Відчуває та відтворює метричну пульсацію. Розуміє, що таке правильна співацька постава, співацьке дихання, чистота інтонації, дикція. Знає та дотримується правил охорони голосу.</p>

<p>Модуль 2. Відтворення нотного тексту.</p> <p>Октави, реєстри.</p> <p>Початкові навички гри двома руками.</p> <p>Формування голосних звуків під час співу.</p>	<p>Відтворення музичних звуків та найпростіших мелодій на інструменті правою рукою (щипок) у діапазоні першої октави відповідно до нотного запису. Гра по слуху окремих звуків та поєднань кількох звуків у різних реєстрах, октавах.</p> <p>Орієнтування в басових струнах та гра на інструменті лівою рукою окремо.</p> <p>Співацьке дихання, звукоутворення, формування голосних звуків. Відтворення голосом фрагментів мелодії із застосуванням нотного запису.</p>	<p>8</p>	<p>Правильно відтворює з нотного запису звуки та найпростіші мелодії на бандурі правою рукою в межах першої октави. Видобуває звук щипком чисто, рівно, чітко.</p> <p>Називає реєстри, октави з показом їх на струнах бандури. Знаходить по слуху на інструменті з допомогою викладача окремі звуки та поєднання звуків різних реєстрів (октав).</p> <p>Відтворює на інструменті звукоряд окремо лівою та правою руками в повільному темпі. Демонструє правильну координацію рухів пальців обох рук.</p> <p>Володіє на належному рівні співацьким диханням, формуванням голосних звуків. Демонструє правильну поставу корпусу під час співу. Виконує голосом найпростіші мелодичні мотиви в межах квінти. Відтворює голосом з нотного запису фрагменти мелодії.</p>
<p>Модуль 3. Аплікатура та її застосування.</p> <p>Початкові навички гри подвійних звуків.</p> <p>Початкові ритмічні формули.</p> <p>Формування голосних звуків у поєднанні з приголосними під час співу.</p>	<p>Аплікатура та розвиток аплікатурних навичок.</p> <p>Початкові навички гри подвійних звуків (паралельні терції).</p> <p>Прості ритмічні поєднання під час гри двома руками разом (половинні та четвертні тривалості; четвертні та восьмі тривалості).</p> <p>Постановка голосу</p>	<p>10</p>	<p>Застосовує елементарні аплікатурні формули при поєднанні позицій під час гри гами C-dur правою рукою. Вільно орієнтується на приструнках. Демонструє рухливість кисті правої руки.</p> <p>Володіє початковими навичками гри подвійних звуків (паралельні терції).</p> <p>Демонструє синхронність гри правої і лівої руки, виконуючи вправи та п'єси, з простими ритмічними поєднаннями</p>

	(співацьке дихання, чітка дикція), формування голосних звуків у поєднанні з приголосними. Початкові навички поєднання співу з супроводом бандури. Виконання акомпанементу до пісні.		(половинні та четвертні тривалості; четвертні та восьмі тривалості) під час гри двома руками разом. Демонструє спокійний вдих і рівномірний видих, чіткість дикції, вірне формування голосних звуків у поєднанні з приголосними під час співу.
<p>Модуль 4. Вдосконалення виконавських навичок.</p> <p>Розширення діапазону гри.</p> <p>Складові частини мелодії.</p> <p>Поєднання співу з супроводом бандури.</p>	<p>Розширення діапазону гри до двох октав в межах фізичних можливостей учня.</p> <p>Мотив, фраза, речення як складові частини мелодії. Фразування, кульмінація, реприза. Розбір нотного тексту музичного твору. Гра невеликих простих мелодій на слух.</p> <p>Вокальні навички: співацьке дихання, звукоутворення, артикуляція.</p> <p>Поєднання співу з супроводом бандури.</p>	9	<p>Відтворює на інструменті гаму G-dur окремо кожною рукою в діапазоні двох октав, з дотриманням аплікатури, у висхідному русі в помірному темпі в межах своїх фізичних можливостей. Демонструє розвиток рухливості кисті правої руки, виконує вправи та п'єси з епізодичним використанням техніки гри подвійних нот. Демонструє правильне положення лівої руки на басових струнах.</p> <p>Знає складові частини мелодії (мотив, фраза, речення). Вміє визначити кульмінацію в музичній фразі. Проводить з допомогою викладача усний розбір незнайомого нотного тексту музичного твору. Відтворює на слух на інструменті почуті (виконані викладачем) невеликі прості мелодії правою рукою, дотримуючись ритмічних послідовностей.</p> <p>Співає без форсування звука, використовуючи м'яку атаку звука, чітко вимовляє приголосні звуки. Демонструє навички поєднання співу із супроводом бандури та вміння контролювати силу голосу під час виконання вокальних творів.</p>

Резервні години	6	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році	35	

**Додатний період навчання може бути продовжений або скорочений залежно від віку та індивідуальних емоційних і психофізичних особливостей кожного/кожної учня/учениці.*

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

Протягом першого року навчання учень/учениця опановує:

музичні твори початкового рівня складності (*поспівки, дитячі пісні, обробки народної пісенно-танцювальної музики, п'єси правою рукою та двома руками з простими ритмічними послідовностями (до 10 творів)*);

етюди на різні види техніки (до 4-х етюдів);

початкові навички звуковидобування та звуковедення в гамі – **G-dur** окремо правою і лівою рукою.

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні твори (за вибором викладача), один з яких може бути вокальним твором із супроводом бандури.

Під час виконання програми підсумкового контролю учень/учениця:

демонструє правильну постановку виконавського апарату (посадка, положення інструмента, постановка рук);

демонструє початкові навички правильного звукоутворення, володіння основними способами звуковидобування: щипок (права рука), удар (ліва рука), застосовує опановані аплікатурні формули;

точно відтворює передбачені нотним текстом ритмічні малюнки, динамічні відтінки, під час виконання музичного твору;

виконує музичний твір із відповідним емоційним забарвленням.

Другий рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 5. <i>Знаки альтерації.</i> <i>Аплікатурні принципи гри подвійних звуків (терції, сексти), короткого арпеджіо.</i>	Відтворення музичних творів, що містять знаки альтерації. Зміна позицій правої руки під час гри гами G- dur .	8	Відтворює нотні тексти, що містять знаки альтерації діез, бемоль, бекар, орієнтується на струнах під час визначення потрібних змін висоти звука. Виконує гаму G- dur у діапазоні двох октав, паралельні терції

<p>Штрихи. Навички співу.</p>	<p>Особливості виконання штрихів <i>legato</i> і <i>staccato</i>.</p> <p>Співацьке дихання, розширення співацького діапазону, оспівування стійких ступенів, чистота інтонації.</p>		<p>і сексти, коротке арпеджіо правою рукою. Демонструє точне відтворення звуків, дотримується аплікатури, під час зміни позицій, володіє початковими навичками підкладання та перекладання пальців.</p> <p>Знає штрихи <i>legato</i> і <i>staccato</i>, демонструє на інструменті короткі фрагменти мелодій із застосуванням цих штрихів.</p> <p>Інтонаційно чисто виконує розспівки. Демонструє розширення діапазону голосу.</p>
<p>Модуль 6. Мажорна гама лівою рукою. Подвійні ноти (інтервали) у музичному творі.</p> <p>Інтонаційна виразність, слуховий контроль.</p> <p>Чіткість дикції під час співу.</p>	<p>Особливості виконання мажорних гам лівою рукою. Гама G-dur лівою рукою.</p> <p>Виконання музичного твору з фрагментами подвійних нот (гармонічних інтервалів).</p> <p>Інтонаційна виразність на основі активного слухового контролю. Динамічні відтінки <i>mf</i>, <i>tr</i>. Розбір простого нотного тексту.</p> <p>Артикуляція та чіткість дикції під час співу.</p>	<p>8</p>	<p>Грає гаму G-dur окремо лівою рукою без зорового контролю дотримуючись аплікатурної дисципліни, слідкує за положенням кисті лівої руки.</p> <p>Відтворює нотні тексти, що містять гармонічні інтервали (терції, сексти) та досягає їх синхронного звучання.</p> <p>Демонструє початкові навички слухового самоконтролю за якістю звука. Застосовує зміну сили звуків у музичних творах, точно відтворює динамічні відтінки <i>mf</i>, <i>tr</i>. Розбирає та відтворює на бандурі окремо кожною рукою незнайомий нотний текст, поєднуючи такти (з допомогою викладача). Виконує чітко та зрозуміло вправи на дикцію (вірші, скоромовки, розспівки).</p>
<p>Модуль 7. Аплікатурні принципи гри акордів (тризвуків).</p>	<p>Опанування базових технічних навичок гри акордів (тонічний тризвук гами G-dur) правою рукою.</p>	<p>10</p>	<p>Відтворює на бандурі тризвуки (тонічний тризвук з оберненнями) гами G-dur правою рукою, демонструючи синхронність та рівність за силою звучання звуків</p>

<p>Музично-ритмічне чуття.</p> <p>Види тематичного розвитку музичного матеріалу.</p> <p>Початкові навички співу legato.</p>	<p>Взаємозв'язок темпу, метру, ритму та їх значення у відтворенні змісту музичного твору.</p> <p>Види тематичного розвитку: повтор, варіювання, секвенція.</p> <p>Співвідношення сили звука під час виконання вокальної мелодії та інструментального акомпанементу.</p> <p>Приєм плавного звуковедення під час виконання мелодії голосом. Спів <i>legato</i>.</p> <p>Сприйняття на слух та відтворення на інструменті почутих (простих) мелодій.</p>		<p>в акордах.</p> <p>Чітко виконує ускладнені ритмічні послідовності (ноти з крапкою, заліговані ноти, синкопа, пунктирний ритм), дотримується аплікатури. Вірно відтворює зміст музичного твору поєднуючи чітке виконання його метроритму і темпу.</p> <p>Знає види тематичного розвитку музичного матеріалу: варіювання, повтор, секвенція та визначає їх з допомогою викладача.</p> <p>Демонструє початкові навички плавного звуковедення під час виконання мелодії голосом, поєднуючи чітку дикцію, динамічні відтінки та точну інтонацію.</p> <p>Відтворює вокальні мелодії в правильному співвідношенні сили звука з інструментальним акомпанементом бандури. Розпізнає на слух і відтворює на інструменті знайомі мелодії.</p>
<p>Модуль 8.</p> <p>Мажорна гама двома руками разом.</p> <p>Виразальні можливості сили звука.</p> <p>Художньо-виконавські особливості виконання вокальних творів.</p>	<p>Координація рухів (взаємодія рук), гра в діапазоні двох октав гами G-dur двома руками разом.</p> <p>Виразальні можливості сили звука.</p> <p>Динамічна шкала: <i>pp-p-mp-mf-f-ff</i>.</p> <p>Відтворення динамічних відтінків <i>crescendo, diminuendo</i> під час гри на бандурі.</p> <p>Початкові навички нюансування під час виконання вокальних творів (відповідно до</p>	<p>9</p>	<p>Грає в діапазоні двох октав гаму G-dur двома руками разом, з дотриманням аплікатури та зміни позицій, тонічний тризвук та його обернення, гармонічні інтервали, коротке арпеджіо. Синхронно грає двома руками у висхідному та низхідному русі.</p> <p>Знає динамічні відтінки (<i>pp-p-mp-mf-f-ff, crescendo, diminuendo</i>), розуміє їх виразальні можливості.</p> <p>Якісно відтворює динамічні відтінки <i>crescendo, diminuendo</i> під час гри вправ на інструменті.</p> <p>Демонструє якісне відтворення засобів музичної виразності (динамічних відтінків, фразування тощо) з урахуванням характеру та</p>

	стилю та характеру твору). Правила публічного виступу.		художньо-образного змісту вокальних творів під час виконання. Демонструє культуру публічного виступу, намагається сміливо та виразно виконувати твори на концерті.
Резервні години		6	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		35	

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

Протягом другого року навчання учень/учениця опановує:

до 8 різнохарактерних п'єс (з них можуть бути 2-3 – вокальні);

до 4-х етюдів на різні види техніки з простими та ускладненими ритмічними послідовностями (у тому числі, шістнадцяті ноти, ноти з крапкою, пунктирний ритм тощо), опанованими штрихами та знаками альтерації;

базові навички виконавської техніки гри в гамі **G-dur** обома руками разом: тонічний тризвук та його обернення, подвійні ноти (паралельні терції, сексти), коротке арпеджіо, зміну позицій (підкладання та перекладання пальців).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), один з яких може бути вокальним твором з акомпанементом.

Під час виконання програми підсумкового контролю учень/учениця:

точно відтворює передбачені нотним текстом динамічні відтінки (*p-mp-mf-f, crescendo, diminuendo*), опановані штрихи та ритмічні малюнки музичних творів, що виконує;

дотримується аплікатурної дисципліни;

демонструє початкові навички слухового самоконтролю за якістю звука під час гри на бандурі;

демонструє впевненість під час гри.

Третій рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 9. Аплікатурні	Опанування базових технічних навичок	16	Виконує гами G- dur та C-dur у діапазоні двох октав обома

<p><i>принципи гри гармонічних інтервалів, довгого арпеджіо. Способи звуковидобування. Музично-виразне значення тембру бандури.</i></p> <p><i>Удосконалення навичок співу.</i></p>	<p>зміни позицій в мажорних гамах(G-dur та C-dur) у діапазоні двох октав двома руками разом. Довге арпеджіо.</p> <p>Спосіб звуковидобування – удар (правою рукою). Можливості зміни тембру звучання бандури. Гра біля підструнника та біля кілочків.</p> <p>Прийоми голосового звуковедення.</p>		<p>руками разом. Грає гармонічні терції, сексти, октави, коротке та довге арпеджіо правою рукою. Демонструє точне відтворення звуків, дотримується аплікатури, під час зміни позицій, володіє початковими навичками підкладання та перекладання пальців.</p> <p>Демонструє початкові навички гри способом звуковидобування – удар (правою рукою). Вміє змінювати тембр звучання бандури, використовуючи гру біля підструнника та біля кілочків.</p> <p>Виконує прийоми <i>staccato, non legato, legato</i> під час виконання вокальних вправ та розспівок. Демонструє розширення вокального діапазону.</p>
<p>Модуль 10.</p> <p><i>Особливості виконання мінорної гами. Види мінору.</i></p> <p><i>Зміна позицій стрибковим рухом. Прикривання струн на бандурі.</i></p> <p><i>Особливі види ритмічного поділу тривалостей.</i></p> <p><i>Розвиток голосового апарату.</i></p>	<p>Розширення технічних можливостей при виконанні гами e-moll натурального, гармонічного та мелодичного виду обома руками разом.</p> <p>Зміна позицій стрибковим рухом.</p> <p>Особливі види ритмічного поділу тривалостей – тріолі.</p> <p>Самостійний розбір музичного твору.</p> <p>Дихання, атака звука, інтонація, дикція.</p>	<p>16</p>	<p>Виконує обома руками разом гаму e-moll (натуральний, гармонічний, мелодичний види) у діапазоні дві октави опанованими штрихами, у висхідному та низхідному русі, синхронно відтворюючи баси та дотримуючись аплікатурної дисципліни.</p> <p>Демонструє вміння зміни позицій стрибковим рухом (зі збереженням положення пальців і кисті).</p> <p>Чітко та ритмічно виконує тріолі, розпізнає їх у нотному тексті та відтворює на інструменті.</p> <p>Демонструє вміння самостійного розбору твору, читання нот з листа із аналізом музичного тексту (форма твору, темпові особливості, аплікатура). Вміє виконувати мелодію</p>

			вокального твору наспівно, впевнено й точно. Розпізнає на слух та виконує м'яку й тверду атаки звука. Знає та виконує правила дихання.
<p>Модуль 11.</p> <p><i>Особливості виконання мінорної гами (a-moll).</i></p> <p><i>Удосконалення виконавської техніки, прийоми гри на бандурі.</i></p> <p><i>Виразність виконання вокальних творів.</i></p>	<p>Опанування технічних навичок та аплікатурних особливостей мінорної гами двома руками разом (a-moll) натурального, гармонічного та мелодичного виду.</p> <p>Техніка виконання прийомів гри на бандурі – <i>glissando</i>, репетиція.</p> <p>Самостійне розучування музичного твору.</p> <p>Початкові навички транспонування.</p> <p>Поєднання чіткої дикції, виразності слова та динамічних відтінків у вокальній партії твору.</p>	20	<p>Виконує обома руками разом гаму a-moll (натуральний, гармонічний, мелодичний види) у діапазоні дві октави опанованими штрихами, у висхідному та низхідному русі в помірному темпі з правильною зміною позицій.</p> <p>Дотримується ритмічної чіткості під час виконання прийомів <i>glissando</i> і репетиція, демонструє виконання цих прийомів різними аплікатурними чергуваннями.</p> <p>Грає самостійно розібраний та вивчений музичний твір. Вміє розповісти про етапи своєї роботи та подолання труднощів під час розбору твору. Вільно орієнтується в нотному тексті, виконує фрагменти музичного твору, починаючи з будь-якого такту.</p> <p>Транспонує окремі фрагменти чи невеликі прості вокальні мелодії на інтервал велика секунда. Демонструє поєднання чіткої дикції, виразності слова та динамічних відтінків у вокальній партії твору.</p>
<p>Модуль 12.</p> <p><i>Технічне вдосконалення звуковидобування та звуковедення.</i></p> <p><i>Елементи поліфонії.</i></p> <p><i>Художній образ музичного твору. Інтонаційна виразність.</i></p>	<p>Навички звуковидобування та звуковедення при виконанні мажорних гам (G-dur, C-dur)</p> <p>Елементи поліфонії в музичних творах: особливості відтворення на бандурі.</p>	18	<p>Виконує мажорні гами(G-dur, C-dur) , ритмічними групуваннями 1-1, 1-2, арпеджіо (коротке і довге), подвійні ноти, акорди(тризвуки) чисто, чітко, ритмічно, опанованими штрихами та позиціями.</p> <p>Виконує твори з елементами поліфонії. Розуміє та вирізняє елементи (підголоскової) поліфонії</p>

<p>Розширення динамічних можливостей голосу.</p>	<p>Використання засобів музичної виразності для створення художнього образу твору. Інтонаційна виразність та активний слуховий контроль.</p> <p>Удосконалення вокальних навичок (розширення діапазону, вирівнювання звучання голосних).</p>		<p>в музичному творі. Дотримується під час гри цілісності ведення мелодії, водночас виразно і точно відтворює підголоски. Застосовує під час гри на бандурі опановані засоби музичної виразності для розкриття художніх образів музичних творів.</p> <p>Демонструє під час гри вивчених музичних творів належну якість звуковедення, виразність фразування, збалансовану динаміку, точність штрихів, вмiє слухати та вести мелодичну лінію. Демонструє розширення діапазону голосу в мелодіях, що виконує. Співає вправи і розспівки на вирівнювання звучання голосних та розширення динамічних можливостей голосу.</p>
<p>Резервні години</p>		<p>6</p>	<p><i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i></p>
<p>Всього годин у навчальному році</p>		<p>70</p>	

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

За умови достатнього розвитку виконавської майстерності учня/учениці до репертуару можна включати твори в супроводі фортепіано.

Протягом третього року навчання учень/учениця опановує:

виконавську техніку гри гами **G-dur**, **C-dur** – обома руками разом у діапазоні двох октав; ритмічні групування 1-1, 1-2, подвійні ноти (терції, сексти, октави), арпеджіо коротке і довге; виконавську техніку гри гами **a-moll**, **e-moll** (натуральний, гармонічний, мелодичний види) обома руками разом;

3-4 етюди на різні види техніки;

1 твір з елементами поліфонії;

6-8 різнохарактерних п'єс (у тому числі, можуть бути 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), один з яких може бути вокальним твором з акомпанементом.

Під час виконання програми підсумкового контролю учень/учениця:

демонструє культуру виконання музичних творів (вірне фразування, інтонація та чітка артикуляція);

демонструє рухливість кисті правої руки і пальців лівої руки;

демонструє володіння зміною позицій шляхом підкладання та перекладання пальців, а також стрибковим рухом;

розкриває характер творів, застосовуючи всі опановані засоби музичної виразності;

грає впевнено, артистично.

Четвертий рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 13. Удосконалення виконавської техніки</p> <p>Розвиток вокально-технічних навичок.</p>	<p>Опанування всього робочого діапазону бандури, гра мажорних гам з одним знаком при ключі (G-dur, F-dur).</p> <p>Прийом «ковзання».</p> <p>Складові музичної фактури.</p> <p>Навички гри без зорового контролю.</p> <p>Вокально-технічні вправи для розвитку можливостей голосу.</p>	16	<p>Виконує мажорні гами обома руками разом з одним знаком при ключі (G-dur, F-dur), подвійні ноти, арпеджіо, акорди, опанованими штрихами з використанням всього робочого діапазону бандури.</p> <p>Демонструє гнучкість та рухливість зап'ястка і пальців правої руки.</p> <p>Демонструє якісне відтворення та практичне застосування прийому «ковзання».</p> <p>Правильно відтворює складові музичної фактури (мелодія, акорд, бас) та їх поєднання в музичному творі. Точно відтворює нотний текст (ліва рука) без зорового контролю дотримуючись визначеної в ньому аппікатури. За наявності інтонаційної помилки під час гри, відчуває її на слух та самостійно виправляє.</p> <p>Виконує вокально-технічні вправи для розвитку</p>

			можливостей голосу (звуковедення, атака звука, артикуляція).
<p>Модуль 14. <i>Особливості акордової техніки на різних динамічних рівнях.</i></p> <p><i>Транспонування.</i></p> <p><i>Удосконалення співу legato.</i> <i>Кантілена.</i></p>	<p>Координація сили та точності щипка в акордовій техніці на різних динамічних рівнях.</p> <p>Прийом <i>arpedgiato</i>. Особливості виконання <i>arpedgiato</i> (правою рукою) на бандурі.</p> <p>Транспонування мелодії на визначений інтервал.</p> <p>Удосконалення плавного звуковедення голосом.</p>	16	<p>Виконує акорди правою рукою вірною аплікатурою, показує рівне звучання кожного звука в акорді на різних динамічних рівнях. Грамотно відтворює акорди в музичних творах.</p> <p>Виконує прийом <i>arpedgiato</i> правою рукою, демонструючи вільне положення і рухливість кисті, дотримуючись визначеної аплікатури, рівності звучання звуків акорду; використовує його у творах.</p> <p>Точно відтворює нотний текст під час транспонування мелодії на інтервали: велика секунда та велика терція.</p> <p>Виконує вправи кантіленного характеру, веде мелодію, досягає плавності звучання голосу, слідкуючи за повноцінним довгим звучанням кожного голосного звука у відведеній йому музичній долі часу (половина, чверть, восьма).</p>
<p>Модуль 15. <i>Удосконалення техніки гри двома руками разом на різних динамічних рівнях.</i></p> <p><i>Аплікатурні особливості виконання мелізмів.</i></p> <p><i>Техніка</i></p>	<p>Опанування базових технічних навичок під час гри гам G-dur, F-dur двома руками разом.</p> <p>Мелізми (короткий форшлаг).</p> <p>Виразність співу.</p>	20	<p>Виконує гами G-dur, F-dur двома руками разом, ритмічні групування 1-1, 1-2, 1-3 з басом на перший звук групи, демонструючи вільну і гнучку кисть правої руки, чіткість та синхронність виконання басів. Грає подвійні ноти (паралельні гармонічні терції, сексти, октави), арпеджіо коротке і довге, тризвуки на різних динамічних рівнях, використовуючи опановані штрихи та дотримуючись аплікатурної дисципліни.</p>

<p><i>динамічного нюансування голосом.</i></p>	<p>Динамічна шкала голосу (<i>p-mp-mf-f</i>) та передача різних емоцій (радість, сум, подив, захоплення). Поєднання співу з супроводом бандури.</p>		<p>Знає різновидності форшлагів та їх умовне позначення. Розпізнає в нотному тексті графічне зображення форшлагів. Володіє технікою виконання коротких форшлагів.</p> <p>Відтворює голосом різну градацію сили звука (динамічна шкала <i>p-mp-mf-f</i>) під час виконання вправ та музичних творів без напруження голосу та без форсування звука. Вміє на належному рівні передавати емоції голосом. Демонструє гармонійне поєднання співу із супроводом бандури.</p>
<p>Модуль 16. <i>Музична форма.</i></p> <p><i>Художній образ музичних творів.</i></p>	<p>Форми музичного твору: варіаційна, рондо. Твори великої форми.</p> <p>Передача художніх образів музичних творів засобами музичної виразності.</p> <p>Рівність звучання голосу.</p>	<p>18</p>	<p>Знає та розрізняє будову музичних творів великої форми, варіаційну, рондо. Володіє початковими навичками інтерпретації та цілісного виконання вивченого твору великої форми.</p> <p>Демонструє виразне виконання мелодичної лінії, відчуття кульмінації твору. Виконує музичні твори, застосовуючи всі опановані засоби музичної виразності для розкриття характеру та художніх образів творів. Демонструє під час виконання самостійний слуховий контроль.</p> <p>Виконує вокальні твори, поєднуючи чітку дикцію, правильне співацьке дихання, виразність слова, динамічних відтінків та чисту інтонацію. Досягає належної рівності звучання голосу на робочому діапазоні.</p>

Резервні години	6	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році	70	

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу. За умови достатнього розвитку виконавської майстерності учня/учениці до репертуару можна включати твори в супроводі фортепіано.

Протягом четвертого навчального року учень/учениця опановує:

базові технічні навички гри на повний робочий діапазон бандури: мажорних гам до одного знаку альтерації при ключі, ритмічних групувань 1-1, 1-2, 1-3, подвійних нот (паралельні терції, сексти, октави), арпеджію, акордів; виконавську техніку гри гам **a-moll, e-moll** (натуральний, гармонічний, мелодичний види) обома руками разом на дві октави в помірному темпі;

до 4 етюдів на різні види техніки;

1-2 поліфонічні твори або твори з елементами поліфонії;

1 твір великої форми;

до 5 різнохарактерних творів (у тому числі, можуть бути 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), один з яких може бути вокальним твором з акомпанементом.

Під час виконання програми підсумкового контролю учень/учениця:

демонструє розвинений виконавський апарат, чітку координацію рук, вільні ігрові рухи під час гри на інструменті;

демонструє на належному рівні якісне звуковедення;

застосовує опановані засоби музичної виразності для розкриття художнього змісту твору;

демонструє відповідний рівень слухового самоконтролю;

відображає цілісність творів, що виконує;

відображає емоційне наповнення музичного твору;

демонструє гармонійне поєднання співу із супроводом бандури (за умови виконання вокального твору);

демонструє навички ансамблевої гри (за умови виконання творів у супроводі фортепіано);

демонструє культуру публічного виступу.

5. Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури

1. Альбом бандуриста. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. Вип. 1 / упоряд. С. В. Баштан, В. Я. Петренко. Київ : Музична Україна, 1987. 52 с.
2. Альбом бандуриста. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. Вип. 2 / упоряд. С. В. Баштан, В. Я. Петренко. Київ : Музична Україна, 1991. 88 с.
3. Альбом юного бандуриста. Поліфонічні твори / упоряд. і авт. перекладень О. Верещинський. Київ-Дрогобич : Посвіт, 2015. 44 с.
4. Альбом юного бандуриста: навч. посіб. для початківців Ч. I / упоряд. Є. Проскуровська. Київ, 1998. 26 с.
5. Ансамблі для бандур. Учбовий репертуар ДМШ. Вип. 1 / ред.-упоряд. В. Герасименко. Київ : Музична Україна, 1980. 80 с.
6. Ансамблі для бандур. Учбовий репертуар ДМШ. Вип. 2 / ред.-упоряд. В. Герасименко. Київ : Музична Україна, 1981. 104 с.
7. Ансамблі для бандури для 1-6 класів : навч.-муз. видання. Вип. 77 / упоряд. Р. Лісова. Київ : «Компанія «МЕНЕДЖМЕНТОВІ», 2015. 56 с.
8. Баглай О. Вік України люби. Пісні в супроводі бандури. Львів : Покрова, 2004. 15 с.
9. Бандура 1-4 класи : навч.-муз. видання. Вип. 62 / упоряд. Р. Лісова. Київ : «Компанія «МЕНЕДЖМЕНТ-ХХІ», 2013. 56 с.
10. Бандура. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. 1 клас / упоряд. та перекладення М. Гвоздя. Київ : Музична Україна, 1977. 88 с.
11. Бандура. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. 2 клас / упоряд. та перекладення М. Гвоздя. Київ : Музична Україна, 1978. 76 с.
12. Бандура. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. 4 клас / упоряд. та перекладення М. Гвоздя. Київ : Музична Україна, 1981. 126 с.
13. Бандура. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. 5 клас / упоряд. та перекладення М. Гвоздя. Київ : Музична Україна, 1981. 120 с.
14. Бандура. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. 3 клас / упоряд. та перекладення М. Гвоздя. Київ : Музична Україна, 1980. 88 с.
15. Бандура. Учбовий репертуар для учнів 1 класу ДМШ / упоряд. А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1968. 32 с.
16. Бандура. Учбовий репертуар для учнів 2 класу ДМШ / упоряд. А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1968. 31 с.
17. Бандура. Учбовий репертуар для учнів 3 класу ДМШ / упоряд. А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1968. 27 с.
18. Бандура. Учбовий репертуар для учнів 4 класу ДМШ / упоряд. А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1970. 42 с.
19. Бандура. Учбовий репертуар для учнів 5 класу ДМШ / упоряд. А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1970. 35 с.
20. Бандуристам-аматорам : репертуарний зб. / упоряд. А. Омельченко. Київ : Мистецтво, 1966. 112 с.

21. Бандурна абетка: метод. посіб. для учнів почат. кл. мистецьких навч. закл. / упоряд. В. Іщенко. Чернігів : Десна поліграф, 2014. 111 с.
22. Бах Й. С. Зошит Анни Магдаліни Бах / перекладення для бандури С. Баштана. Київ : Музична Україна, 1969. 28 с.
23. Баштан С. Твори для бандури. Київ : Музична Україна, 2005. 84 с.
24. Баштан С. В. Методика роботи з ансамблем бандуристів. Київ : Музична Україна, 1982. 35 с.
25. Баштан С., Омельченко А. Школа гри на бандурі. Київ : Музична Україна, 1989. 136 с.
26. Бех Б. Д. Виховання особистості. Київ : Либідь, 2008. 838 с.
27. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 204 с.
28. Биченко В., Ружин З., Мандзюк-Валерко Л. Віночок. Харків : Майдан, 2006. 40 с.
29. Бібліотека бандуриста. Вип. 18 / упоряд. С. В. Баштан. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1962. 12 с.
30. Бібліотека бандуриста. Вип. 9 / упоряд. Д. Пшеничний. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР. 1961. 7 с.
31. Брояко Н. Б. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста. Івано-Франківськ : Облдрук, 1997. 150 с.
32. Верета Г. Пісні для дітей в супроводі бандури. Київ : 2008. 71 с.
33. Велугіна Н. Музичний розвиток дитини. Київ : Музична Україна, 1997. 94 с.
34. Взяв би я бандуру. Вип. 2 / упоряд. С. В. Баштан. Київ : Музична Україна, 1968. 11 с.
35. Вишневіська С. В. Еволюція феномену співу в бандурній виконавській традиції. Львів : Львів, нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка, 2011. 16 с.
36. Відлуння: інструментальні твори перекладені для бандури / упоряд. В. Іщенко. Чернігів : [б.в.], 2009. 68 с.
37. Відрада. Твори в перекладенні для ансамблю бандуристів : пед. репертуар мистецької школи / Л. В. Грабовська, О. А. Соловійова. Київ : Видавництво «АГАТ ПРІНТ», 2018. 44 с.
38. Войт В. І., Войт В. В. Торба міхоноші. Твори для бандури. Київ : Музична Україна, 2013. 96 с.
39. Вокальний репертуар бандуриста. Арії, романси, пісні українських та зарубіжних авторів в перекладі для бандури: навч. посіб. Вип. 1 / перекладання та упоряд. С. Овчарової. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. 32 с.
40. Вокальний репертуар бандуриста. Арії, романси, пісні українських та зарубіжних авторів в перекладі для бандури: навч. посіб. Вип. 1 / перекладання та упоряд. С. Овчарової. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. 32 с.
41. Гавриш О. Росинка батьківського поля. Українські народні та авторські пісні. Львів, 2000. 68 с.
42. Гей, вдарте в струни, кобзарі. Вип. 5 / упоряд. В. Єсіпок. Київ : Техніка,

2000. 24 с.

43. Герасименко О. Юним бандуристам. Інструментальні твори для бандури і ансамблів бандуристів : навч. метод. посіб. для почат. спец. мистецьких навч. закл. Львів : ТеРус, 2006. 72 с.

44. Герасименко О. На крилах мрій. Львів, 1997. 38 с.

45. Герасименко-Олійник О. Збірник п'єс та народних мелодій для бандуристів-початківців. № 2. Sacramento, 2001. 32 с.

46. Герасименко-Олійник О. Збірник пес та народних мелодій для бандуристів-початківців. № 1. Sacramento, 2001. 32 с.

47. Герасименко-Олійник О. Пісні на свята. Пісні та обробки для дитячих ансамблів бандуристів. Львів, 2001. 31 с.

48. Грай, моя бандуро! / упоряд., перекладення та обробки українських народних пісень М. Гвоздя. Київ : КВШ, 2006. 228 с.

49. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. Київ : Наукова думка, 1967. 118 с.

50. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа) : підручник для вищ. та серед. навч. закл. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 600 с.

51. Долгих М. Дитячі пісні для голосу у супроводі бандури. Кіровоград : Перлина, 2004. 30 с.

52. Залізник М. В. Барвисті співаночки. Робочий зошит. Додаток до навч. посіб. «Букварик для кобзарика». Вінниця : Нова Книга, 2012. 63 с.

53. Залізник М. В. Букварик для кобзарика : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Вінниця : Нова Книга, 2012. 160 с.

54. Збірник п'єс для бандури / упоряд. та перекладення А. Омельченко. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959. 50 с.

55. Збірник п'єс та пісень для бандури / упоряд. М. Ключник. Київ : Мистецтво, 1965. 130 с.

56. Збірник пісень і танців для бандури / упоряд. А. Бобир. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959. 64 с.

57. Інструментальна бандура. 1-6 класи : навч.-муз. видання. Вип. 43 / упоряд. Г. Краснощок (Сотник). Київ : «Компанія «МЕНЕДЖМЕНТ-XXI», 2012. 56 с.

58. Інструментальна бандура : 1-6 класи навч.-муз. видання. Вип. 4 / упоряд. Г. Краснощок (Сотник). Київ : «Компанія «МЕНЕДЖМЕНТ-XXI», 2012. 56 с.

59. І зазвучать бандури струни. Вокальні твори у супроводі ансамблю бандуристів / упоряд. І. Мокрогуз. Чернівці : Місто, 2006. 66 с.

60. Іванчику-білоданчику. Українські народні пісні для дитячого хору (або вокального дуету) в супроводі бандур / упоряд. та автор обробок В. Таловиря. Київ : Музична Україна, 1989. 48 с.

61. Кабачок В., Юцевич С. Школа гри на бандурі. Київ, 1958. 245 с.

62. Карпось В. А. Методичні рекомендації з постановки голосу. Луцьк : Ред. вид. «Вежа», 1999. 23 с.
63. Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці-музиканти на Україні. Київ : Музична Україна, 1980. 182 с.
64. Китастиий Г. Вставай, народе! Твори для капели бандуристів, хори, солоспіви. Київ : Музична Україна, 1996. 176 с.
65. Кобзареві джерела. Твори для бандури / упоряд. В. Єсипок. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2008. 80 с.
66. Кобзареві струни. Вокальні твори на слова Т. Шевченка в супроводі бандури / упоряд. В. Дутчак. Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. 79 с.
67. Коломієць А. Юному бандуристу / ред. С. Баштан. Київ : Музична Україна, 1972. 36 с.
68. Конопленко-Запорожець П. Кобза і бандура. Вінніпег, Канада, 1963. 167 с.
69. Курило Н. Бандурна веселка : зб. муз. творів для учнів дит. муз. шк. Львів : ТеРус, 2008. 19 с.
70. Лавров Ф. Кобзарі. Київ : Мистецтво, 1980. 80 с.
71. Лісова Р. Щоб себе у світах не згубить. Вокальні твори в супроводі бандури. Вінниця : Нова Книга, 2014. 60 с.
72. Любіть Україну : зб. творів для ансамблів бандуристів / упоряд. та аранжув. В. Дутчак. Івано-Франківськ : Плай, 2003. 132 с.
73. Макуха Л. Осінні акварелі. Твори для бандури. Київ, 2009. 56 с.
74. Мандзюк Л. С. Ансамблево-виконавська творчість бандуриста. Харків, 2007. 298 с.
75. Маслій К. С. Виховання голосу співака. Рівне : Видавнича фірма «Ліста», 1996. 120 с.
76. Маціяка А. Акварелі. П'єси для бандури соло. Харків, 2008. 64 с.
77. Мясков К. П'єси для бандури / ред. С. Баштан. Київ : Музична Україна, 1984. 64 с.
78. Не цурайся пісні. Вокальні та інструментальні твори для учнів-бандуристів музичних шкіл / аранж. В. Кришук. Рівне : Волинські обереги, 2011. 44 с.
79. Ой летіла зозуленька. Українські народні пісні для голосу в супроводі бандури. Київ : Музична Україна, 1993. 40 с.
80. Омельченко А. Школа гри на бандурі. 1 клас. Київ : Муз. Україна, 1973. 104 с.
81. Омельченко А. Школа гри на бандурі. 2 клас. Київ : Музична Україна, 1977. 100 с.
82. Опришко М. Школа гри на бандурі / заг. ред. А. Омельченка. Київ : Музична Україна, 1967. 152 с.
83. П'єси для бандури / упоряд. С. Баштан. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. 80 с.
84. П'єси для бандури. Для молодших класів ДМШ / перекладення та упоряд. М. Лобка. Київ : Музична Україна, 1975. 23 с.
85. Павліковський В. Альбом юного бандуриста. Вип. 1. Київ, 2005. 9 с.

86. Павліковський В. Альбом юного бандуриста. Вип. 2. Київ, 2006. 12 с.
87. Панасюк І. Переплелись роки й бандури струни. Київ : Книга пам'яті, 2002. 130 с.
88. Педагогічний репертуар бандуриста. Вип. 1. Дитяча музична школа / упоряд. та перекладення А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1967. 43 с.
89. Педагогічний репертуар бандуриста. Вип. 2. Музичне училище / упоряд. та перекладення А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1967. 44 с.
90. Під срібний дзвін бандур / упоряд. П. Потапенко. Київ : Музична Україна, 1993. 216 с.
91. Поліфонічні твори зарубіжних композиторів / перекладання для бандури О. Верещинського. Дрогобич : Відродження, 2001. 28 с.
92. Польовий О. Українка я маленька. Збірка пісень для дітей у супроводі бандури. Луцьк, 2009. 20 с.
93. Рихлюк Л. Методика гри на бандурі. Луцьк, 2011. 176 с.
94. Самітов В. З. Специфіка інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця (психофізіологічний аспект) : монографія. Київ : ДАКККіМ, 2007. 200 с.
95. Самчук У. Живі струни. Бандура і бандуристи. Детройт, США, 1976. 466 с.
96. Світ бандури: пісні для дітей та юнацтва : навч. посіб. / аранж. та упоряд. Н. Севби. Львів : ТеРус, 2004. 52 с.
97. Скляр І. Київсько-харківська бандура. Київ : Музична Україна, 1971. 69 с.
98. Сологуб О. Я в лузі слухала квітки. Вокальні твори для дітей. Київ, 2010. 63 с.
99. Солоспів бандуриста: репертуарний збірник для дитячих шкіл та училищ / ред.-упоряд. З. П. Бузина, М. Т. Лисенко, А. М. Шептицька. Київ : Музична Україна, 1985. 120 с.
100. Сповідь чарівних струн. Авторські пісні для ансамблю бандуристів / О. Горобченко. Харків : Мачулін, 2019. 84 с.
101. Струни вічності. Твори для бандури / упоряд. В. Єсіпок. Вінниця, 2004. 108 с.
102. Струни золотії. Твори для бандури / упоряд. А. Омельченко. Київ : Мистецтво, 1955. 54 с.
103. Танці, солоспіви, ансамблі / упоряд. Т. Лобода. Київ : Майстер книга, 2011. 92 с.
104. Твори для ансамблю бандуристів / перекладення А. Омельченко. Київ : Музична Україна, 1971. 50 с.
105. Твори для бандури / упоряд. В. Єсіпок. Луцьк, 2003. 96 с.
106. Твори для бандури / упоряд. та перекладення М. Гвоздя. Дніпропетровськ : Гауранга, 1997. 208 с.
107. Твори для бандури в супроводі фортепіано. Вип. 1 / перекладення для бандури та впоряд. С. Овчарової. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 60 с.
108. Твори для бандури в супроводі фортепіано. Вип. 2 / перекладення для бандури та впоряд. С. Овчарової. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 72 с.

109. Твори для бандури в супроводі фортепіано. Вип. 3 / перекладення для бандури та впоряд. С. Овчарової. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 36 с.
110. Твори для бандури в супроводі фортепіано. Вип. 4 / перекладення для бандури та впоряд. С. Овчарової. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 76 с.
111. Україна є, Україна буде! Вокальні твори українських композиторів у супроводі бандури / упоряд. З. Ружин. Київ, 2004. 240 с.
112. Українські народні пісні в обробці для вокальних ансамблів у супроводі бандур / упоряд. В. Лобко. Київ : Музична Україна, 1975. 76 с.
113. Українські народні пісні для голосу в супроводі бандури / упоряд. В. І. Войт. Київ : Музична Україна, 1987. 48 с.
114. Українські народні пісні / упоряд. В. Таловиря. Київ : Музична Україна, 1990. 96 с.
115. Хоткевич Г. Підручник гри на бандурі. Харків : Глас, 2004. 20 с.
116. Хоткевич Г. Слідом за пам'яттю. Спогади в листах. Київ : УКСП «Кобза», 1993. 64 с.
117. Хоткевич Г. Вибрані твори для бандури. Київ : Музична Україна, 1993. 28 с.
118. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. Харків : Видавець Савчук О.О., 2012. 512 с.
119. Чечель Н. Б. Бандурне академічне мистецтво як феномен музичної культури. Київ, 2008. 101 с.
120. Чжан І. Роль дихання у формуванні вокально-технічних навичок співака. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. праць. Вип. 13. Харків : ХДУМ, 2004. С. 168–175.
121. Щebetала пташечка : зб. вокальних творів у супроводі бандури для учнів почат. мистецьких навч. закл. / упоряд. Л. К. Посікіра. Дрогобич, 2006. 50 с.
122. Щоб себе у світах не згубить. Вокальні твори у супроводі бандури. Вид. 2-ге, доп. / Р. Лісова. Вінниця : Нова книга, 2019. 64 с.
123. Щоб себе у світах не згубить. Вокальні твори у супроводі бандури / Р. Лісова. Вид. 2-ге, доп. Вінниця : Нова книга, 2019. 64 с.
124. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 2 / упоряд. та муз. ред. Л. С. Мандзюк. Харків: Стиль-Издат, 2005. 68 с.
125. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 3 / упоряд. та муз. ред. Л. С. Мандзюк. Харків : Стиль-Издат, 2007. 68 с.
126. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 4 / упоряд. та муз. ред. Л. С. Мандзюк. Харків : Стиль-Издат, 2009. 72 с.
127. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 5 / упоряд. та муз. ред. Л. С. Мандзюк. Харків : СПДФО Бровін О.В., 2011. 68 с.
128. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 6 / упоряд. та муз. ред. Л. С. Мандзюк. Харків : Стиль-Издат, 2013. 108 с.
129. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 7 / упоряд. та муз. ред. Л. С. Мандзюк. Харків : Стиль-Издат, 2015. 52 с.
130. Юний бандурист : зб. сучасних творів. Вип. 8 / упоряд. та муз. ред.

Л. С. Мандзюк. Харків : Стиль-Издат, 2017. 95 с.

131. Юний бандурист. Збірка сучасних творів. Вип. 9 / упоряд. та муз. ред.

Л. С. Мандзюк. Харків : Стиль-Издат, 2019. 108 с.

132. Юний бандурист : зб. сучасних українських творів / упоряд. І. Гайденко. Харків, 2003. 94 с.

133. Яковенко Л. П. Відчинилося віконце : пісенна збірка для голосу в супроводі бандури / аранж. В. М. Яковенка. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. 72 с.

Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого репертуару, темпу набуття компетентностей тощо.

Завданнями оцінювання навчальних результатів учня/учениці є:

- формування у нього/неї позитивної самооцінки, впевненості у власних можливостях і здібностях;
- виховання ставлення до власних помилок як до підґрунтя для подальшого розвитку та вдосконалення;
- мотивування до досягнення максимально можливих результатів навчання.

Оцінювання досягнень учня/учениці, залежно від років навчання, рекомендовано здійснювати у таких формах:

- вербальне (*формувальне*) оцінювання – для навчальних досягнень учнів 1-2 років навчання як опис досягнення (досягнули чи не досягнули нормативних результатів) та рівня досягнення навчальних результатів згідно з визначеними типовою навчальною програмою;
- *бальне* оцінювання (виставлення оцінки в цифровому виразі) – для навчальних досягнень учнів 3-4 років навчання.

Рекомендована система для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів		
Рівень навчальних досягнень учня / учениці	на 1-2 роках навчання	на 3-4 роках навчання (у разі застосування 12-бальної шкали)
Початковий	потребує значної допомоги	1-3 бали
Середній	досягає результату з допомогою вчителя	4-6 балів
Достатній	демонструє помітний прогрес	7-9 балів
Високий	має значні успіхи	10-12 балів

Оцінка рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання не повинна враховувати його/її участі в конкурсах, фестивалях тощо.

Інформація щодо оцінювання результатів навчання учнів є конфіденційною. Вона обговорюється лише під час індивідуальних зустрічей викладача з учнем/ученицею та його/її батьками або консультацій з фахівцями, які беруть участь у розробленні індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці.

Оцінювання в процесі **поточного контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання кожного уроку (у разі встановлення робочою навчальною програмою) та за кожним модулем.

Оцінювання в процесі **щорічного підсумкового контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання, передбачених типовою навчальною програмою на завершення кожного навчального року.

Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.